

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI MEVZUATI İLE SAĞLANMAK İSTENEN GERÇEK AMAÇ NEDİR?

VERİ SORUMLULARI VE GDPR¹

Stj. Av. Fatih Sultan KAZANBAŞ

Av. A. Göktürk ÖZDOĞAN

GİRİŞ

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 2016 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte Türk hukuku yeni bir alanla resmen tanışmış oldu. Öncesinde gerek Avrupa gerekse Türkiye'de birçok yasal metinde kendine yer bulan "kişisel veri" kavramı bu kanunla birlikte gündemde büyük bir pay kazanmış oldu. Devam eden süreçte Kişisel Verileri Koruma Kurumu bünyesinde ihdas edilen Veri Sorumluları Sicili (VERBİS) ve bu sicile kaydı zorunlu tutan yasal düzenlemelerle birlikte Kanun'da öngörülen ağır cezalar ile birçok mecrada konuşulan, tartışılan bir konu haline geldi. Kanun'un tanımıyla "*Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi*" ifade eden "veri sorumlusu" kavramı, bu tanım kapsamındaki gerçek ve tüzel kişilere birçok yükümlülük yüklüyor. Bu konuda odak noktası olan ticari şirketlerin uyum sağlaması zorunluluğu, Türk ticaret şirketlerince tepkiyle karşılandığı görülüyor. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun aldığı bir kararla VERBİS kaydında zorunluluk süresini 31 Aralık 2019'a ertelemesinin altında yatan gerçeğin de bu olduğu anlaşılıyor. Bu çalışmamın asıl konusu olan veri sorumlusu ticari şirketlerin bu tepkilerinin sebebinin analiz edilmesi gerekliliğinin yanı sıra burada kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatla varılmak istenen sonuca da dikkat çekilmesi gerekmektedir.

VERİ SORUMLULARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Kanun'daki tanımdan anlaşılacağı üzere hukuki himayesinde kişisel veri bulunduran ve bu kişisel verilerin işleme amaç ve vasıtalarını belirleyerek veri kayıt sistemi üzerine tasarruf yetkisi olan tüm gerçek ve tüzel kişiler "**veri sorumlusu**" sıfatına sahip olmaktadır. Bu kapsamda; apartman yöneticilerinden devlet kurumlarına, dernek ve vakıflardan ticari şirketlere kadar birçok gerçek ve tüzel kişinin veri sorumlusu olarak adlandırılması mümkündür. Elbette ki ticari şirketlerin himayelerinde; gerek çalışan personelinin gerekse müşteri, tedarikçi ve ziyaretçi gibi birçok kişi grubuna ait kişisel verinin bulunduğu bir veri havuzu bulunmaktadır. Bundan dolayıdır ki ticari şirketler mevzuat kapsamında birçok yükümlülükle karşılaşmaktadır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile veri sorumlusu ticari şirketlere yüklenen yükümlülüklerden ilki "**aydınlatma yükümlülüğü**"dür. Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında veri sorumlusu şirket; kişisel verileri alırken kişisel veri sahibini (kanun lafzında "ilgili kişi") aydınlatmakla yükümlüdür. **Bu aydınlatma; veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı, kişisel veri toplamının yöntemi ve hukuki sebebi ile Kişisel Verileri Koruma Kanunu'nun 11 inci maddesinde sayılan kişisel veri sahibinin haklarını içermek zorundadır.**

¹ 01.12.2019/Konya.

Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğüne aykırı davranarak kişisel verileri alınan kişiyi gerektiği gibi aydınlatmazsa **Kanun 18/1-a gereği 5.000 TL ile 100.000 TL arasında idari para cezasına çarptırılır.**

Yine aydınlatma yükümlülüğü kapsamında şirket; personel, müşteri veya tedarikçilerle yaptığı sözleşmelerle birçok veri alışverişi yapılması sebebiyle, **bu sözleşmelere de KVKK standartlarına uygun maddeleri ekleyerek aydınlatmayı sözleşme ilişkisinin başında yapmalıdır.** Burada sözleşmeye eklenecek madde veya metinlerle bu yükümlülüğün yerine getirilmesi sağlanabilecektir.

Bunun yanında aydınlatma yükümlülüğünün tezahür edebileceği bir başka mecra da şirkete ait internet siteleridir. İnternet sitesinde TTK m.1524 kapsamında bilgi roplumu hizmetlerinin yer almasının zorunlu olmasının yanında, KVKK ve mevzuatına ilişkin şirket politikaları ve metinlerin yayınlanması zorunludur. **Bunun yanında işletme internet sitesinden kişisel veri alan şirketlerin bu sitelerinde aydınlatma metinlerini ve gizlilik politikalarını duyurmaları gerekecektir. Aksi halde internet sitesi yoluyla şirketle kişisel verilerini paylaşan kişiler aydınlatılmadan bu verileri işlenmiş olacak ve burada kanuna aykırılık teşkil edecektir.**

Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de bu metnin şeklidir. Kişisel Verileri Koruma Kurul'unun kararlarına konu olan bu durumun önemsizmemesi ciddi cezaları beraberinde getirmektedir. **Burada önemli olan aydınlatma metninin; okunaklı, açık, sade, hukuki dilden uzak, doğru ve anlaşılabilir olması ve KVKK ve mevzuatı kapsamında gerekli içeriklere sahip olması gerekmektedir. Aksi halde aydınlatma yükümlülüğü gereği gibi yerine getirilmemiş sayılacaktır.**

Ticari şirketlerin bir diğer yükümlülüğü ise kişisel verilerin güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu kapsamda veri sorumlusu ticari şirket; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak ile yükümlüdür. **Bu kapsamda alması gerekli idari ve teknik tedbirlerle bir veri güvenlik politikası edinmek, verileri saklarken korumak ve meşru hakkını kaybetmesi halinde de imha etmek zorunludur.** Bunun yanında aradaki sözleşme gereği 3.kişilere ait kişisel verilerin paylaşıldığı veya paylaşılma ihtimalinin olduğu sözleşmelerde karşılıklı sorumluluklar doğacağından, bu sözleşmelerin kişisel verilere ilişkin karşılıklı sorumlulukla ilgili maddeleri içermesi de gerekmektedir. **Oldukça kapsamlı olan bu yükümlülüğün cezasını 15.000 TL ile 1.000.000 TL arasında idari para cezası olarak belirleyen Kanun ve Türk Ceza Kanunu'nun 135 ila 140 arası maddelerde öngörülen 1-5 yıl arası hapis cezaları düşünüldüğünde bu yükümlülüğün ne kadar ağır olduğu daha iyi anlaşılacaktır.**

Bir diğer yükümlülük de; belli şartları taşıyan ticari şirketlerin kayıt ve bildirimle yükümlü tutulduğu VERBİS siciline kayıt olunması ve gerekli bildirim yapılmasıdır. Bu yükümlülüğü yerine getirmemenin cezası da Kanun'da **20.000 TL ile 1.000.000 TL arasında idari para cezası** olarak öngörülmüştür.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE AMAÇLANAN NEDİR?

Kişisel verilerin korunması ihtiyacı aslında çağımızda hem maddi hem de manevi değeri oldukça yükselen “veri”nin önemi ve bu husustaki değişim sürecinin sonucu olarak nitelendirilebilir. **Telefonlara gelen kaynağı belirsiz tanıtım mesaj ve aramalarının yanı sıra e-posta yoluyla kriptolama saldırıları, tele-dolandırıcılık gibi birçok zarara yol açabilecek olan hukuka aykırı ve kötü niyetli veri alışverişi engellenmek istenen başlıca sorunlardır.** Kişisel verilerin maddi karşılıklarla satılması veya bünyesinde bulunan kişisel verilerin güvenliğinin sağlanmamış olması sebebiyle ele geçirilmesi gibi durumlar başlıca önlenmeye çalışılanlar arasındadır.

Kişisel verilerin korunmasında kanımızca yapılmak istenen sosyolojik bir değişimdir. Bireye ait olan kişisel verilerin gerek özel hayatın gizliliği kapsamında gerekse kötü niyetli kimseler tarafından ele geçirilmesinin arz edeceği tehlikeler düşünüldüğünde ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle yapılmak istenen, kişisel verilerinin önemini anlaşılmasını sağlayarak, bir gerçek şahsa ait kişisel verilerin; meşru hakkı olmayan kimselerin eline geçmemesini ve kötü niyetle veya hukuka aykırı olarak kullanılmasını engellemektir.

NEDEN TİCARİ İŞLETMELER?

Ülkemizde ve dünyada ekonominin ve ticaretin öneminden mütevellit yapılması istenen köklü değişikliklerin birçoğu öncelikle ticari işletmelerde uygulama alanı bularak oradan halka yayılmaktadır. Bu amaçla gerek Avrupa ve Amerika’da ve gerekse de Türkiye’de öncelikle bu kapsamda ticari şirketlerin yapılanmaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu kapsamda Avrupa Birliği’nde kabul edilen 2016 tarih ve 679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation-GDPR) ile kişisel verilerin korunması alanında büyük adımlar atılmıştır. GDPR’de de veri sorumlularına -“kontrolör” olarak adlandırılmaktadır- birçok yükümlülük yüklenmiş ve yerine getirilmemesi halinde ağır cezalar öngörülmüştür. KVKK ile aslında yapılmaya çalışılan ise Avrupa’nın bu konuda arkasında kalmadan GDPR ile uyumlu bir sistem inşa etmek ve veri güvenlik politikalarının global değişikliklere, hem mevzuat hem de uygulama olarak uygun hale getirilmesini sağlamaktır.

TİCARİ ŞİRKETLERİ BEKLEYEN ASIL SONUÇ

Türkiye’de değişimlerin her zaman ticari işletmeler üzerinden yaptırımlar ile gerçekleştirilmesi ve uygulanmasının, Türkiye’deki ticari işletmelere ağır yükümlülükler getirmesiyle ticari hayatı çekilmez hale getirdiği düşüncesinde olan ticari hayatın önde gelen isimlerine karşı, tarih itibari ile **Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun geri adım atmayacağı kurum açıklamalarından anlaşılabilir.** Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun ve dolayısıyla devlet yöneticilerinin ticari hayatın önde gelen isimlerine karşı ısrarcılığının sebebi ise çok açık:

KVKK ile varılmak istenen asıl amaç GDPR uygunluğun sağlanması ve küresel işlem ve veri güvenliği uygunluğuna sahip olunmasıdır. **GDPR’nin dışlayıcı etkisiyle aslında Avrupa kişisel verilerin korunması alanında tavize kapalı olduğunu açıklamaktadır. GDPR uyumluluğu olmayan şirketlerin 2020 itibariyle Avrupa’da ticaret yapmasının**

mümkün olamayacağı düşünülürken KVKK konusundaki ısrarın sebep ve amacı çok daha iyi anlaşılacaktır.

KVKK uygulamalarında ve denetimlerinde taviz gösterilmesinin sonucu Türk ticari işletmelerinin, özellikle Avrupa ticari pazarının dışına itilmesine kadar gidebilecek bir süreci beraberinde getirecektir. **Nitekim bu durumun örnekleri Avrupa’da çoğalmaktadır. Örneğin Romanya’da bir ihaleye girmek isteyen Türk şirketinden istenen belgeler arasında “GDPR uyumluluk belgesi” de bulunması ve Türk şirketinin böyle bir uygunluğu bulunmaması sebebiyle Türk şirketi ihaleye alınmamıştır.** Aynı şekilde yine Romanya’ya ürün ihraç etmek üzere bir Romanya şirketi ile anlaşmaya çalışan Türk şirketinden istenen “GDPR uyumluluk raporu”nun olmaması, **Türk şirketini GDPR uyumluluğu olan bir şirketle ortaklık yapmak ve kârını yarı oranda düşürmek zorunda bırakmıştır.** Bunun gibi farklı ülke ve konularda birçok örneğe rastlamak mümkündür. Bu konunun 2020 itibariyle Avrupa genelinde katı şekilde uygulanacağı son derece açıktır. GDPR’nin gerekliliklerinden biri olan ülke içi denetimi sağlamak amacıyla yürürlüğe giren KVKK, anlatıldığı üzere, kişisel verilerin korunması alanında birinci basamağı teşkil ederken, Avrupa ticaret pazarında yer almak isteyen Türk şirketlerinin, ikinci basamak olan dış denetim niteliğindeki GDPR’ye uyumlu bir veri güvenlik sistemi inşa etmesi gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki Türk ticaret şirketlerinin ilgili iç mevzuat zorunluluklarının ertelenmesi için çaba göstermesi veya KVKK standartlarına uygunluk konusunu askıya almaları en nihayetinde kendilerini Avrupa ticaret pazarının dışında bulmalarına neden olabilecektir.

SONUÇ

Kişisel verilerin korunması kapsamında, veri sorumlusu sıfatına haiz olan ticari şirketlere yüklenen yükümlülüklerle ulaşılmak istenen; **ekonomik hayatın gücü ve ticari işletmeler bünyesindeki kişisel verilerin nicelik ve nitelik olarak fazlalığı dolayısıyla buradaki kişisel veri güvenliğinin sağlanmasıyla büyük bir adım atılması ve buradan hareketle halkın da bu konuda bilinçlenmesini sağlayarak sosyolojik bir devinim yaratılmasıdır.**

Bunun yanında, ticari olarak, KVKK ile amaçlananın Avrupa’daki ticaret pazarında Türk işletmelerin de bulunması olduğunun da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. **Zira KVKK standartlarının sağlanmasıyla, KVKK standartlarının daha üst donanım ve formasyon gerektiren GDPR standartlarına uyumluluk sağlanması yönünde büyük bir gelişme gösterilmiş olacaktır.** Her ne kadar KVKK uyumluluğu GDPR standartlarıyla tamamen örtüşmese de GDPR uyumluluğuna geçişte KVKK standartları altyapısı olan ticari şirketlerin zorlanmayacağı çok açıktır. Burada, ticari şirketler tarafından yapılması gereken GDPR standartlarını da ihtiva eden KVKK uyumlu bir veri güvenlik politikası hazırlamak veya bu donanıma sahip danışmanlardan faydalanmak olacaktır.

12/2019

ÖZDOĞAN HUKUK BÜROSU